

Pol Morillas

Director, CIDOB
@polmorillas

Les eleccions al Parlament Europeu han estat considerades, tradicionalment, eleccions de segon ordre. No solament per la menor importància que els ciutadans europeus puguin atribuir a aquests comicis, i per unes taxes de participació per sota del que és habitual, sinó també perquè sovint les europees s'han jugat en clau nacional, amb debats domèstics que han protagonitzat la campanya electoral i amb l'incentiu per als votants de castigar l'acció i el partit de govern als diferents estats membres.

Cal preveure que part d'aquestes dinàmiques es repeteixin a les eleccions del 6 al 9 de juny de 2024, moment en el qual més de 370 milions de ciutadans dels 27 estats membres estaran cridats a les urnes per triar 720 eurodiputats que, en el seu conjunt, representaran 450 milions de persones. Des del 1979, any de les primeres eleccions al Parlament Europeu per sufragi universal —i les primeres eleccions multinacionals del món—, l'Eurocambra ha anat augmentant la seva rellevància en l'entramat institucional de la Unió Europea (UE).

Amb el Tractat de Lisboa vigent, el Parlament és part intrínseca del procediment legislatiu ordinari de la Unió, la codecisió, en què, juntament amb el Consell, s'encarreguen d'esmenar i adoptar la major part de la legislació europea. Encara que la xifra és variable i discutible, s'estima que un 70% de la legislació nacional té el seu origen en les decisions comunitàries.

Per motius obvis, les eleccions europees no haurien de ser considerades de segon ordre. Tot i així, Brussel·les i Estrasburg continuen sent ciutats llunyanes per a bona part de la ciutadania, per molt que els temes de l'agenda política europea ho siguin cada vegada menys. La politització dels assumptes europeus, i la progressiva contraposició de punts de vista sobre aquests, és un fenomen creixent i imparable. Les polítiques que emanen de Brussel·les ja no són jutjades bones per naturalesa, sinó que són objecte de contestació, com qualsevol política pública local, regional o nacional. Això mostra el grau de maduresa que qualsevol sistema democràtic ha d'assolir i, per tant, contribueix a la construcció d'un *demos* i una arena política europea, tan anhelats.

La politització dels assumptes europeus, i la progressiva contraposició de punts de vista sobre aquests, és un fenomen creixent i imparabile. Les polítiques que emanen de Brussel·les ja no són jutjades bones per naturalesa, sinó que són objecte de contestació, com qualsevol política pública local, regional o nacional. Això mostra el grau de maduresa que qualsevol sistema democràtic ha d'assolir i, per tant, contribueix a la construcció d'un demos i una arena política europea, tan anhelats.

Exemples no en falten. Les recents protestes contra l'agenda verda de la Comissió Europea han provocat l'aturada d'iniciatives legislatives, com ara la reducció de l'ús dels pesticides a la UE. També s'ha frenat l'obertura a productes agrícoles d'Ucraïna després de les mobilitzacions del sector agrari en múltiples capitals europees i a Brussel·les. Comença, així, a emergir un xoc entre l'agenda verda, la lluita contra el canvi climàtic i la protecció de la biodiversitat fomentada per la Unió, i el preu a pagar per part dels sectors més vulnerables a la transició ecològica, en aquest cas el sector agrari.

La contestació a les iniciatives i la politització dels assumptes que conformen l'agenda política europea abasten també altres àmbits. La defensa d'Ucraïna requereix majors esforços de despesa conjunta, cosa que suscita recels entre els que defugen esforços fiscals comuns i que, en canvi, celebren els que voldrien avançar en una indústria de defensa capaç de donar resposta als reptes geopolítics que sacsegen la Unió. Les qüestions migratòries continuen protagonitzant intensos debats polítics i socials a bona part dels estats membres, i l'aprovació d'un nou pacte de migració i asil no s'ha traduït en dosis més grans de solidaritat entre socis comunitaris. El debat sobre els recursos propis de la Unió, i l'esforç fiscal que comporten, segueix protagonitzat pels denominats *estats frugals* i els partidaris d'una major integració fiscal. I així, cap assumpte clau de l'agenda europea escapa avui de les dinàmiques de politització i europeïtzació del debat polític.

El resultat de les eleccions al Parlament Europeu determinarà el futur del procés legislatiu en bona part d'aquests assumptes. Les forces europeïstes argumentaran que l'èxit en la gestió de crisis recents necessita un esforç estructural d'aprofundiment de la integració europea. Les forces nacionalistes i euroescèptiques, en canvi, instrumentalitzaran males-tars, com el del camp europeu, per reclamar una devolució de poders als estats membres davant del «monstre de Brussel·les», tal com el va batejar Hans Magnus Enzensberger. L'avenç legislatiu dependrà de les majories que es conformin en el nou Parlament, i també ho farà el caràcter i la composició de la nova Comissió Europea.

Aquesta monografia, resultat d'un esforç de reflexió liderat per CIDOB, i en el marc del projecte DigiDem-EU, finançat pel programa Citizens, Equality, Rights and Values de la Comissió Europea, planteja alguns dels àmbits temàtics més rellevants amb vista a les eleccions a l'Eurocambra i a l'inici de la pròxima legislatura: el futur de l'agenda verda europea (capítol a càrrec d'Ana García Juanatey i Andrea Noferini), els debats econòmics de la Unió (tractats per Víctor Burguete), la geografia de l'antieuropeisme i la bretxa urbano-rural (apartat d'Agustí Fernández de Losada i Marta Galceran), el paper dels joves a la UE (analitzat per Javier Carbonell), el fenomen migratori (vist per Francesco Pasetti), la defensa (abordada per Daniel Fiott), la política exterior i l'ampliació (a càrrec d'Ilke Toygür i Luis de Lossada i Gallart), la desinformació (a compte de Carme Colomina) i el futur de la integració europea després de les eleccions del juny (capítol elaborat per Héctor Sánchez Margalef).